

In de gezondheidszorg is het wettelijk verplicht dat de cliënt toestemming geeft voor een behandeling. Er zijn uitzonderingen op deze regel. Het kan voorkomen dat een persoon voor langere duur, tijdelijk of gedeeltelijk niet in staat is om te beslissen over belangrijke zaken. Dit kan voorkomen als iemand ernstig ziek is of erg verward. In die gevallen beslist een wettelijk vertegenwoordiger.

Wilsbekwaam

Wilsbekwaamheid heeft te maken met beslissingen over zorg en gezondheid. Iedereen is wilsbekwaam, tenzij een deskundige arts heeft vastgesteld dat iemand voor een bepaalde beslissing wilsonbekwaam is.

Wilsonbekwaam

Wilsonbekwaam betekent dat iemand:

- De informatie over zijn zorg en/of behandeling niet kan begrijpen en afwegen.
- Niet begrijpt wat de gevolgen van zijn besluit zijn.
- En/of geen besluit kan nemen.

Het feit dat iemand zich anders gedraagt dan anderen of dat iemand een behandeling weigert, maakt die persoon nog niet wilsonbekwaam. Iemand die bewuste beslissingen neemt is niet wilsonbekwaam

Met het begrip wilsonbekwaamheid beschermt de overheid mensen die geen doordachte beslissing kunnen nemen. Als iemand een bewuste beslissing kan nemen, is hij wilsbekwaam. Het maakt voor de wet niet uit wát die persoon besluit te doen, als hij die beslissing maar bewust neemt. Dit kan voor direct betrokkenen lastig zijn. Misschien besluit een cliënt iets waar de familie niet achter staat. Maar wettelijk gezien mogen mensen ongunstige beslissingen over zichzelf nemen, als ze dat maar bewust doen. Wilsonbekwaamheid wordt per situatie beoordeeld

Een cliënt kan niet in één keer voor alle beslissingen 'wilsonbekwaam' worden verklaard.

- De arts moet per situatie beoordelen of de cliënt daarover een beslissing kan nemen.

- Wilsonbekaamheid is daarom altijd 'terzake': voor de situatie waarin hij wilsonbekwaam is verklaard.

Beoordeelt een arts dat een cliënt wilsonbekwaam is voor een bepaalde situatie? Dan moet de arts dit aan de cliënt vertellen en in het dossier opnemen.

Wilsonbekwaamheid is niet gekoppeld aan een diagnose. Een diagnose leidt nooit automatisch tot wilsonbekwaamheid. Iemand met een psychiatrische aandoening, een verstandelijke beperking of dementie is niet automatisch wilsonbekwaam. Dit wordt per situatie beoordeeld.

Hoe wordt wilsonbekwaamheid beoordeeld? Wils(on)bekwaamheid wordt beoordeeld per situatie. Daarbij moet de arts meewegen hoe ingrijpend de beoogde zorg of behandeling is. Voor lichtere behandelingen zal een cliënt niet snel wilsonbekwaam worden verklaard.

Wettelijke vertegenwoordiging

Een wilsonbekwame cliënt heeft een (wettelijk) vertegenwoordiger die de beslissingen neemt op het gebied waarop de cliënt wilsonbekwaam is.

Wettelijk is vastgelegd wie vertegenwoordiger kunnen zijn:

1. Een curator of mentor = benoemd door de rechter
2. Een schriftelijk gemachtigde = benoemd door de cliënt zelf (in een schriftelijke verklaring)
3. De echtgenoot, de geregistreerde partner of andere levensgezel van de cliënt = niet benoemd, vrijwillig
4. Een ouder / kind / broer / zus = niet benoemd, vrijwillig

Deze opsomming is in volgorde. Bij beslissingen over zorg en behandelingen kijkt de zorgverlener dus eerst of er een mentor of curator is, dan of er een schriftelijke gemachtigde is. Zo niet, dan kunnen de partner of de genoemde familieleden vertegenwoordiger zijn.

Zijn de familieleden het niet eens over de vertegenwoordiging?

Soms komen de ouders, kinderen, broers en zussen er niet uit wie de vertegenwoordiger wordt. Dan wijst de arts een vertegenwoordiger aan.

De vertegenwoordiger heeft inzage in medische informatie. Een vertegenwoordiger heeft in principe recht op informatie en inzage in het dossier, of een kopie van het dossier. De vertegenwoordiger krijgt alleen de informatie die nodig is om beslissingen te nemen.

De zorgverlener kan besluiten om de vertegenwoordiger beperkt of geen medische informatie te geven. Dit mag alleen in uitzonderlijke situaties.

Welke rol heeft een vertegenwoordiger?

Iemand die wilsonbekwaam is heeft een wettelijk vertegenwoordiger.

De wettelijk vertegenwoordiger:

- Behartigt de belangen van de cliënt op het punt waarvoor hij wilsonbekwaam is.
- Is het aanspreekpunt bij uitwisseling van informatie over de gezondheidssituatie van de cliënt.

Soms blijft een 'terzake' wilsonbekwame cliënt zich verzetten tegen een zorg of een behandeling. De zorgverlener mag de behandeling dan niet zomaar uitvoeren. De zorgverlener moet:

- Beoordelen of er zonder die behandeling ernstige gezondheidsschade zou ontstaan;
- Bekijken of andere zorg of behandeling mogelijk is.

Verzet van een 'terzake' wilsonbekwame cliënt kan dus gevolgen hebben voor het uitvoeren van de behandeling of het geven van de zorg.

De vertegenwoordiger kan geen zorg of behandeling afdwingen. De wilsuiting van de cliënt en het oordeel van de arts gaan voor. Doorslaggevend is of er ernstige schade ontstaat zonder de zorg of behandeling waar de cliënt zich tegen verzet. De behandelaar beoordeelt dit.

Taken curator

De positie van de curator lijkt veel op die van ouders of voogd. De curator is de wettelijk vertegenwoordiger van de betrokkene. De curator neemt beslissingen over geld en goederen (financiële zaken). En over de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van de betrokkene (persoonlijke verzorging). Voor praktisch elke handeling en beslissing moet de curator toestemming geven.

Taken bewindvoerder

De bewindvoerder neemt beslissingen over geld en goederen. De bewindvoerder maakt een lijst met een beschrijving van alle goederen

die onder het bewind vallen. Dit doet hij kort na zijn benoeming. Hij ontvangt hierover van de griffie bericht. Een kopie van deze boedelbeschrijving stuurt de bewindvoerder naar de rechtbank (sector kanton).

Taken mentor

De mentor neemt beslissingen over de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van de betrokkene. Dit zijn beslissingen op het persoonlijke vlak. Daarbij kan het ook over feitelijke zaken gaan, zoals een dossier inzien. De mentor heeft de plicht om de betrokkene zoveel mogelijk zelf te laten beslissen. En om een zelfstandig optreden van deze persoon te bevorderen.

Wij attenderen u graag op de website www.dwangindezorg.nl. Dit is een informatiesite die tot stand gebracht is door het ministerie VWS en Justitie.